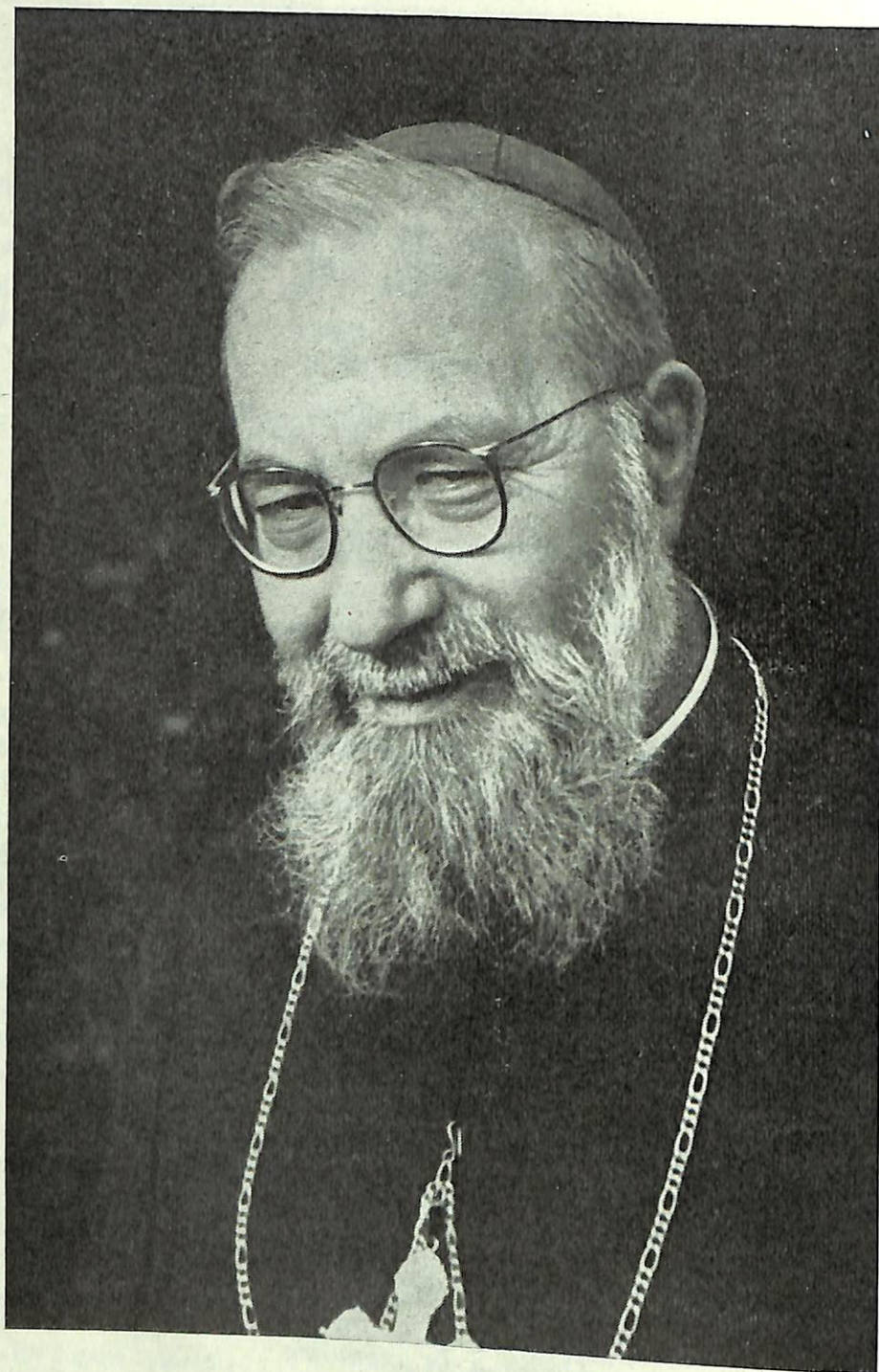

ԳՐՊԾ. ՍՐԱՊԻՈՆ ԱՐՔԱՍԿ. ՈՒԼՈՒՀՈՃԵԱՆ

1890-1965

1657-71

Ժողովուրդը զի Մեծահոր

Մարդիկ կան, որոնք երբեք տասն անգամ մեռնին, հազար անգամ յարու-
թիւն կ'առնեն հոգիով եւ յիշատակով աւելի գեղեցկացած: Բնական ոչ մէկ
հրաշալիք այդ անմահութիւնն ունի: Ո՞վ կը յիշէ երեկուան, կամ անցեալ
օրուան ոսկեղէն վերջաւոյսը. ո՞վ կը յիշէ անցնող գարնան բուրաւէտ գեղեց-
կութիւնը: Բայց ազնիւ մարդերու բողած յիշատակներն ուրիշ բան են, վեր-
ջալոյս չունին, գունաքափ գարուն չունին: Կ'ապրին սրտերուն եւ աչքերուն
մէջ, ինչպէս անմահութիւնը շնորհքի գրկին մէջ:

Անուն մը կայ, որ բանի մ'ամիս առաջ հողին յանձնուեցաւ, ողբով ու շարականով փարին, զպնգակներու տրտում զօղանջներու վրայ գրին, հը-
րեշտակներ կանչեցին երգերով երկինք ընկերելու: Սակայն ան միշտ կը շրջի
Ս. Ղազարի սրահներուն մէջ, կը խօսի եւ կը ժպտի. ժպիտ մը որ չի մեռնիր
եւ հոտանոյշի պէս հանդիպողին իր բարի ներկայութիւնը կը զգացնէ:

Տակաւին բազմաթիւ նամակներ կը հասնին. Արքեպիսկոպոս Սրապիոն Ուլուհոճեան, Ընդհ. Արբաճայր Մխիթարեան Մխարանութեան. եւ ինքը կարծես նստած ոսկերագուկ արփոխ վրայ, մարգարիտէ գիրերով ժպիտ աւ սէր կը դրկէ ծովերէն, լեռներէն անդին:

կը զրկէ ծովերէն, լեռներէն անդին։
Ո՛հ, արդարները չեն մեռնիր․ այս է բարինքը ուն հաւատքը եւ բնու-
թեան պարգեւը։ Բարին գեղեցիկ է, Հոմերոս է, Վիրգիլիոս է, Նաբեկացի
է, Տանդէ է եւ յախտեմական բանաստեղծութիւն է․ հաղորդութիւն է երկին-
քէ երկիր զոր հողը չի կրնար ծածկել։
Բայց ան փայեց արքայութեան ծանր խաչը ուն առած, փայեց

Բերեալն տարի ան ֆալեց արքայութեան ծանր խաչը ունն առած, ֆալեց փշոտ ֆամբաներէ. անցաւ Գողգոթայէ Գողգոթա. ալեկոծ փոքրորիկներու մէջ, բայց բարի ժպիտն իր դէմքին միշտ ոսկեղէն ֆօղ, սիրոյ կեանդանի հըրաշքն եղաւ, վանական եւ ազգային կեանքին ֆաղցրութիւն եւ աշխատանքի եռանդ տալու համար:

Այսինքն բնութեան պարզեւ է, բայց ապրիլ ուրիշին համար երկնային պարզեւ է. եւ Սրապիտոն արեւիսկոյոս եղած էր ամէնուն համար. առնող ձեռքը չէր հասներ տունը ձեռքին. ան աղբատին համար էր, ուսանողին հա-

մար էր, որքին համար էր: Իր բարի հոգին, միշտ ժպիտով օծուն, աշտանակի վրայ դրած նրազ էր. որքան լոյս կու տար իր շուրջն՝ այնքան կ'արծարծէր, Լուսաւորչի կանքեղին պէս: Իր յորդորներն երկու ճամբայ ունէին. հայրենիքի եւ կրօնքի ուղին: Աւա՛ղ, ինչո՞ւ բախտ չունեցաւ երթալու եւ վերածնող հայրենիք տեսնելու, համբուրելու հնաբոյր սուրբ եկեղեցիները եւ քայլ առ քայլ հետեւելու այն սրբադրոշմ հետքերուն, որ Մխիթար քոզուց էջմիածինէն Սեւան, Սեւանէն Ս. Նշան:

Բայց Ս. Ղազարն եղած է միշտ մանրանկար Հայաստան մը. պատմական հրաշք մը, որ դարերով հայրենի շունչ ու կեանք տուած է պանդուխտ վանականներուն: Այդ ակութիւն շուրջ, որուն Մխիթարն է դարերով կրակը, Ս. Ղազարի Հայրերը բոլոր լացեր եւ երագեր են հայրենիքը:

Ուրիշ ի՞նչ ճամբայ բռնէր Արք. Աբբահայրը. այդ էր մեծ Հիմնադրին բացած ուղին. գոհուիլ կրօնքի եւ հայրենիքի համար գիտութեան խարոյկին վրայ, առաջնորդել Միաբանութիւնը պատերազմներու փոքորիկներու մէջէն. ցոյց տալ երկինքի մէջ Սեւանի միշտ լուսաւոր Եղիճին:

Ո՛չ շրթներուն վրայ որոտընդոտ քառեր կային, ոչ ալ աչքերուն մէջ հպարտ նայումս: Յատկութիւն մ'ունէր որ իրեն սեփական էր. կարծես քէ իր վրայ ձեռնած ու կարուած ըլլար Աստուծոյ մատներով բարութեան շրնորիքը, որ անսպառ ու լիաբուն կը պիտէր ամէն քայլափոխին եւ երբեք չէր ալեկոծուեր ցուրտ քամիներէ:

Մարդ էր ամէնուն նման, կը նանչնար մարդկային տկարութիւնները եւ գիտէր զանոնք փոխադրել աստուածային ճամբաներուն վրայ, բարի Սամարացիին նման վերքեր պատել ժպիտի սպիտակ պաստառով՝ բուժելու համար:

Ո՞վ իր բովէն բաժնուեցաւ, առանց բուրումնաւէտ յիշատակ մը տանելու, մանաւանդ բարի ժպիտը, որ լոյսի պէս կը մնար հանդիպողին աչքերուն մէջ:

Մարդիկ կան, որոնք երէ տասն անգամ մեռնին, հազար անգամ յարութիւն կ'առնեն բարի յիշատակի քեւերով: Իր սիրելիներուն հետ կարծես կը քալէ, կը խօսի, կը ժպտի մանուկի պէս այն եզակի ժպիտով, որ երբեք չի մեռնիր:

Հ. Վ. Յ.

ԶԱՅՆ ԵՐԿՆՔԵՆ

ԳՐՊՆ. ՍՐԱՊԻՈՆ ԱՐԲ. ՈՒԼՈՒՀՈՃԵԱՆԻ

Եզրը ճամբուն սաղարթախիտ իմ գիւղիս,
Մատուռ մը կար՝ ուր ըսին քէ օր մը գիւս,
Մկրտած են հայոց ծէսով փառաւոր,
Որ ապրիմ ես խաչը կուրծքիս միշտ հըզօր
Ու բարութեամբ քալեմ ճամբաս սահմանուած,
Մինչեւ հասնիմ հոգիս տալու առ Աստուած:

Ու կը յիշեմ՝ երբ դեռ հազիւ պատանի,
Իմ հայկական արիւնիս մէջ ըզգացի,
Լոյսը փրկիչ՝ զոր հաւատքի խորանէն
Հաղորդեց ինձ քահանայ մը խաչագէն.
Ես այդ պահուն ճայնը խղիւս լըսեցի...
Սիրտըս նըւէր քող ըլլայ քեզ՝ Տէ՛ր՝ ըսի:

Խօսքը խղիւս խանդավառեց իմ հոգիս,
Եւ վարդեցի դէպի հոն ուր տարաւ գիւս
Կամքը անյաղք երկնահանոյ կոչումիս.
Ու ալ ընդմիշտ Մխիթարայ յարկին տակ,
Եկեղեցւոյս ու ազգիս յոյժ հըպատակ
Ազօրեցի՝ աշխատեցա՛յ՝ անսայթափ:

Օր մը գարնան՝ մեծ եղեռնի սուգ տարւոյն,
Արժանացայ ձեռնադրուիլ քահանայ,
Գիւղըս Դատեմ՝ հրկիզուած էր այդ պահուն,
Ազգըս ամբողջ երբ հասած էր Գողգոթա
Ես մատուցի պատարագն իմ առաջին,
Լո՛յս ժտելով եւ փրկութիւնն իմ ցեղին:

Կէս դար յետոյ՝ ես վարդապետ պարտասուն,
Ըզգացի որ ժամն է հասած մեկնումի...
Վերջին անգամ՝ Զատիկը սուրբ տօնեցի,
Ու երկիւղած աղերսեցի օրհնութիւն,
Տէ՛ր իմ, ըսի, տարեդարձին իմ օծման՝
Տո՛ւր իմ հոգւոյս երկնքի մէջ ապաստան...:

Լոս Անճելոս, Մայիս 1965

Մ. ՄԵՍՏԵԼԻ